מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר מדדי פיתוח כלכליים, דמוגרפיים, חברתיים ותשתיתיים
- להבין את מדד ה-HDI ואת מגבלותיו
- לתרגל סיווג מדדים וחשיבה ביקורתית על נתונים

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א׳ – הבנת המושגים

1. ב – הכנסה, השכלה ותוחלת חיים יחד
2. א – ערך הייצור והשירותים חלקי מספר התושבים
3. א – שיעור ילודה
4. א – תמ"ג גבוה לצד פערים עצומים
5. ב – תת מפותחות, פחות מפותחות, מתפתחות, מפותחות ומאוד מפותחות
6. א – האו"ם

חלק ב׳ – נכון או לא נכון

1. נכון – כך מוגדר במדד
2. לא נכון – יכולים להיות פערים עצומים בתוך המדינה
3. נכון – כך צוין בטקסט
4. לא נכון – יש להסתכל על כמה מדדים יחד
5. נכון – כך צוין בטקסט

חלק ג׳ – התאימו מדד לקטגוריה

- 1 – ד (מדד כלכלי)
- 2 – ה (מדד דמוגרפי)
- 3 – ב (מדד חברה ורווחה)
- 4 – א (מדד תשתיות)
- 5 – ג (מדד תשתיות)

חלק ד׳ – השלימו את המשפט

1. מספר התושבים
2. האנושי
3. תוחלת חיים
4. מהימנות
5. מאוד מפותחות

חלק ה׳ – חשיבה ויישום

1. תשובה צריכה להתייחס להכנסה, השכלה, בריאות או תשתיות ולהסתמך על מה שנלמד על HDI
2. תשובה פתוחה – יש לדרוש התייחסות לפחות לשני מדדים שונים (למשל תמ"ג מול חופש או שוויון) ולא רק לתמ"ג

כרטיס יציאה – מה לחפש

- הכנסה, השכלה ותוחלת חיים
- למשל תמ"ג לנפש שאינו מראה פערים פנימיים
- כי לכל מדד יש חולשות, ומדד בודד עלול להטעות

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר: איך הייתם בודקים אם מדינה 'מפותחת'? ואז לחבר להגדרות
- כדאי להדגיש את הדילמה של מדינות הנפט כדוגמה לביקורת על מדד בודד
- בחלק הפתוח מומלץ לאפשר עבודה בזוגות ולבקש נימוק מבוסס על שני מדדים לפחות

דף תרגול: אי שוויון ברמה העולמית – מדדי פיתוח

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף הזה נלמד איך בודקים אם מדינה מפותחת. נכיר מדדים שונים כמו תמ"ג לנפש ו-HDI, ונבין שלכל מדד יש חוזק וחולשה.

📖 מילון קטן:

מדד פיתוח	כלי למדידת רמת ההתפתחות של מדינה
תמ"ג לנפש	ערך הייצור והשירותים חלקי מספר התושבים
HDI	מדד משולב של הכנסה, השכלה ותוחלת חיים
תוחלת חיים	מספר השנים הממוצע שאדם צפוי לחיות
רמת פיתוח	דירוג מדינה לפי מכלול מדדים
שיעור ילודה	מספר הלידות ביחס לאוכלוסייה
מהימנות מקור	בדיקת אמינות הנתונים לפני הסקת מסקנות

1 חלק א׳ – הבנת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה בודק HDI?

א) רק כסף ב) הכנסה, השכלה ותוחלת חיים יחד ג) רק מספר תושבים ד) מזג אוויר

2. איך מחשבים תמ"ג לנפש?

א) ערך הייצור והשירותים חלקי מספר התושבים ב) מספר התושבים בלבד ג) כמות הנפט במדינה

ד) שיעור יודעי קרוא וכתוב

3. איזה מדד קשור לאוכלוסייה?

א) שיעור ילודה ב) תמ"ג לנפש ג) נגישות לאינטרנט ד) רמת מינוע

4. מה קורה במדינות נפט עשירות?

א) תמ"ג גבוה לצד פערים עצומים ב) תמ"ג נמוך ושוויון מלא ג) תוחלת חיים הגבוהה בעולם תמיד

ד) היעדר מוחלט של עוני

5. איך מחלקים מדינות לפי רמת פיתוח?

א) רק מפותחות ולא מפותחות ב) תת מפותחות, פחות מפותחות, מתפתחות, מפותחות ומאוד מפותחות

ג) עשירות ועניות בלבד ד) צפון ודרום בלבד

6. מי אחראי על מדד HDI?

א) האו"ם ב) מדינה בודדת ג) חברה פרטית ד) בנק מסחרי

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	HDI הוא מדד משולב הכולל הכנסה, השכלה ותוחלת חיים.	☐	☐
2	תמ"ג לנפש גבוה מבטיח תמיד חיים טובים לכל תושבי המדינה.	☐	☐
3	גם בתוך מדינה מפותחת יכולים להיות אזורים עניים.	☐	☐
4	כדי להסיק על רמת פיתוח של מדינה מספיק להסתכל על מדד אחד בלבד.	☐	☐
5	שווייץ ונורווגיה מופיעות בדרך כלל בראש דירוג ה-HDI.	☐	☐

3 חלק ג' – התאימו מדד לקטגוריה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תמ"ג לנפש	____	**א.** מדד תשתיות
2. תוחלת חיים	____	**ב.** מדד חברה ורווחה
3. שיעור יודעי קרוא וכתוב	____	**ג.** מדד תשתיות
4. נגישות לאינטרנט	____	**ד.** מדד כלכלי
5. רמת מינוע	____	**ה.** מדד דמוגרפי

4 חלק ד' – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. תמ"ג לנפש הוא ערך כל הייצור והשירותים חלקי _____ .

2. המדד הידוע ביותר לרמת פיתוח נקרא אינדקס הפיתוח _____ .

3. HDI כולל שלושה רכיבים: הכנסה, השכלה ו _____ .

4. לפני שמסיקים מסקנות ממדד יש לבדוק את _____ של המקור.

5. מדינות העולם מחולקות לרצף רמות פיתוח, מ'תת מפותחות' ועד ' _____ '.

5 חלק ה' – חשיבה ויישום

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. השוו בדמיונכם בין מדינה מהעשירה הראשונה במדד ה-HDI למדינה מהסוף: כתבו שני הבדלים אפשריים בחיי היומיום של התושבים.

2. מדינה עשירה בנפט מציגה תמ"ג לנפש גבוה מאוד, אך מחצית מאזרחיה חיים בעוני ואין בה בחירות חופשיות. לדעתכם, האם היא 'מדינה מפותחת'? נמקו.

כרטיס יציאה

מהם שלושת המרכיבים של מדד ה-HDI?

תנו דוגמה למדד שאינו מספר את כל הסיפור על מצב המדינה.

למה חשוב לבדוק כמה מדדים יחד ולא להסתפק במדד אחד?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀